

Door Rokus Groeneveld, Stijlgroep landschapsarchitecten.

Wonen in Houtribhoogte is wonen in de natuur. En het liefst zouden we dan ook de natuur haar gang laten gaan. Lekker niets doen, afwachten wat er gebeurt en alleen waar nodig ingrijpen. Dat is natuurlijk in een woongebied niet echt mogelijk. In navolgend stukje zal ik proberen uit te leggen hoe wij de balans proberen te zoeken tussen wonen en de natuur.

Natuurlijke omstandigheden

Onder natuurlijke omstandigheden ontwikkelt de vegetatie zich van nat naar droog. In grote lijnen is deze ontwikkeling als volgt: waterplanten in en op het water, oever- en moerasvegetatie die daarna overgaat in vegetaties van drogere gronden. De moeras- en oevervegetatie vormt hierbij eerst een zachthoutzone met bijvoorbeeld Wilgen en Elzen. Geleidelijk gaat deze daarna over in een hardhoutzone op de hogere, drogere delen. Hierin vinden we bijvoorbeeld Eik en Meidoorn en, op de echte zandgronden, Grove dennen. Daarnaast zou ook de grondsoort zich in de vegetatie laten gelden. Het droge, hoog gelegen zandige duinlandschap geeft natuurlijk een heel andere vegetatie dan het nattere, veel voedselrijkere rietlandschap.

Beplantingsplan

Niets doen is geen optie. Natuurlijke ontwikkelingen duren lang en er wordt ondertussen ook gewoon doorgebouwd. We willen dus de natuur een handje helpen om al in het begin een prettige woonsituatie te creëren. Hiertoe is een beplantingsplan gemaakt dat inspeelt op de te verwachten natuurlijke ontwikkelingen. Het zal wellicht niet voor iedereen die buiten rondloopt even duidelijk zijn, maar de beplanting is zodanig van opzet dat de verschillen die op termijn mogen worden verwacht nu al in het beplantingsplan terugkomen. Houtribhoogte kent verschillende grondsoorten. Daarom zijn verschillende zaadmengsels gebruikt, variërend van een mengsel voor droge zandgronden tot een mengsel voor voedselrijke graslanden op de dijken.

Beheer en onderhoud

Bij beplanting hoort natuurlijk onderhoud. Normaal gesproken worden bomen gesnoeid, gras gemaaid en dode planten vervangen. Het eindbeeld ligt vast en alle maatregelen zijn er op gericht dit te bereiken. Echter, de natuur is weerbarstig en gedraagt zich niet zoals we dat van te voren kunnen voorzien. Het is daarom niet de bedoeling de natuur in Houtribhoogte in een bepaalde richting te dwingen; we willen haar naar een eindbeeld begeleiden.

Dat betekent dat het eindbeeld niet vast ligt, en dat daarmee beheer en onderhoud flexibel zijn. Hoewel in eerste instantie een onderhoudsbehoefte is bepaald, is het belangrijk de ontwikkelingen continu te blijven volgen en waar nodig bij te sturen. Wanneer de grasachtige vegetaties op de droge voedselarme gronden dat niet nodig hebben, maaien we gewoon een keer minder of niet en wanneer de natte voedselrijke gronden dat vragen een keer meer. Onkruid bestaat in principe niet, alles heeft in de natuur zijn plaats, maar plagen worden natuurlijk bestreden en bij calamiteiten zal moeten worden ingegrepen..

Echter, een dode boom of struik hoeft niet automatisch te worden vervangen, misschien is deze daar minder op zijn plaats en komt er vanzelf weer iets anders voor in de plaats; iets dat misschien beter op zijn plaats is.

Een van de factoren die een grote rol spelen bij de ontwikkeling van de situatie is tijd. Het natuurlijk evenwicht is door de grote ingrepen in het terrein verstoord. Dat kan er

bijvoorbeeld voor zorgen dat bepaalde planten die deel uitmaken van zogenaamde storingsvegetaties, zoals brandnetel en braam, door de aanwezige organische stof zich in korte tijd sterk ontwikkelen. Pas na enige jaren zal blijken of deze vegetaties zich zullen handhaven en stabiliseren of deze zich zodanig uitbundig ontwikkelen dat moet worden ingegrepen.

Betreffende vegetaties hebben bovendien, naast het feit dat zij zelf waard- en voedselplanten zijn voor allerhande organismen, een belangrijke functie als biotoop voor kleine zoogdieren en vogels.

De biotopen die vaak het meeste moeite hebben om een evenwicht te ontwikkelen zijn waterpartijen. De verstoorde situatie zorgt vaak voor een toevloed van voedingsstoffen met alle gevolgen van dien. Dit kan leiden tot sterke kroos-, wier- of algengroei en daarmee gepaard gaande zichtwisselingen, wisselingen in zuurstofgehalte of het dichtgroeien van de waterpartij met 1 plantensoort. Bij voldoende doorstroming / verversing en na stabilisering van de omgeving komt het evenwicht echter vanzelf. Dat betekent wel dat natuurlijke ontwikkelingen de tijd moet krijgen alleen moet worden ingegrepen wanneer zich overlast voordoet.

Zo zal wanneer de vijver dichtgroeit met kroos een deel verwijderd moeten worden om de lichttoetreding te garanderen en te zorgen dat het kroos niet voor zuurstofloze omstandigheden zal zorgen, nog afgezien van de slibvorming die bij overvloedig kroosgroei optreedt.

Na verloop van tijd zal door de zich stabiliserende omgeving de toevoer van voedingsstoffen afnemen en in combinatie met verversing / doorstroming de kroosgroei afnemen tot een aanvaardbaar niveau.

Ook de kruidenvegetaties hebben hun tijd nodig. Met name in de hoge, droge delen, het duinlandschap, is een zo arm mogelijk toplaag aangebracht die vervolgens is ingezaaid met een bijbehorend kruidenmengsel. Dit zorgt er voor dat de vegetatie zich slechts langzaam ontwikkelt. Dat heeft naast het gewenste beeld en de soortenrijkdom die een dergelijk vegetatie op termijn met zich meebrengt, als bijkomend voordeel dat deze vrijwel nooit hoeft te worden gemaaid. Nadeel hiervan is dat de vegetatie ook slechts zeer langzaam sluit. Dit is in principe geen probleem. Plekken die echt niet opkomen kunnen worden doorgezaaid en de tijd doet de rest. De enige plekken waar dit een probleem kan zijn is ter plaatse van steile taluds. Hier kan door het ontbreken van begroeiing uitspoelen plaats vinden in welk geval moet worden ingegrepen.

Een tweede factor die van belang is voor het slagen is draagvlak bij de bewoners.

Natuurontwikkeling is niet tuinieren. Een duinvegetatie wordt nooit een gazon. Heesters hebben stekels, doorns en dragen bessen. Planten gaan dood en nieuwe planten komen elders terug. Openbaar gebied is geen tuin.

Maar een duinvegetatie heeft uiteindelijk meer bloemen dan een gazon. Planten met doorns en stekels hebben een beschermende functie en bessen / vruchten zijn slechts bij uitzondering giftig. En hoewel er iets voor te zeggen is om stekels en bessen bij bijvoorbeeld een speelplaats te vermijden kunnen deze nadrukkelijk ook deel uitmaken van het leerproces waar iedereen doorheen moet. Wie heeft zich vroeger niet moeten leren dat brandnetels steken en dat we niet alle bessen kunnen eten?

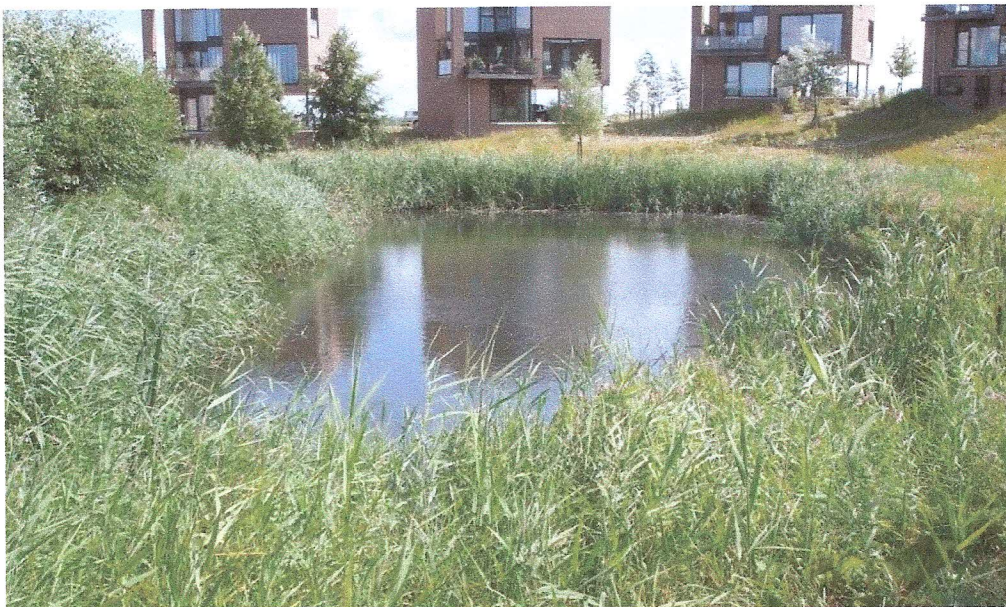
En tenslotte hoort bij een gezamenlijk landschap ook een bepaalde verantwoordelijkheid. Geen vrijheid zonder zelfdiscipline. Willen we de ingezette ontwikkelingen een kans geven dan zal iedereen zich aan bepaalde spelregels moeten houden. Dat is niet meer dan we van een

ieder zouden mogen verwachten. In een andere wijk van Lelystad zet je ook geen speeltoestellen of meubilair bij de burens in de tuin of het openbaar plantsoen.

Eindbeeld

Zoals al eerder gemeld ligt het eindbeeld niet vast is het daardoor moeilijk een eindbeeld te schetsen. Zo is het de bedoeling de vijvers te voorzien van uitgebreide rietkragen, maar niet om ze te laten dichtgroeien. Het onderstaande beeld sluit bijvoorbeeld mooi aan bij de verwachtingen van de landschaparchitect..

Voor het duinlandschap zou als referentie het volgende beeld kunnen worden aangehouden:

Dit in tegenstelling tot de rietwoningen. De dijken / taluds hier zullen worden aangevuld met veel voedselrijkere grond. De vegetatie in dit geval zal gaan bestaan uit een veel ruigere kruidenvegetatie met een geheel eigen karakter, passend bij het watergebonden, voedselrijkere milieu.

Op deze wijze is voor elk karakter van Houtribhoogte gezorgd voor de juiste uitgangssituatie. Laten we nu de natuur de haar best laten doen.